

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

טור ליקוט

הרב מנחם מענדל רייצס

חלק יט | תבא | שיחה ב

מדי פעם עולה היוזמה להכין מהדורה מיוחדת של פירוש רש"י על התורה, כשהוא מבואר לפי שיחותיו של הרבי (הכוונה אינה ללקט של ביאורי הרבי על רש"י, אלא לפירוש צמוד שיהיה משולב בתוך לשון רש"י, בדוגמת 'שוטנשטיין').

אך האמת היא שיוזמה זו לא קלה, כי אמנם הרבי הסביר בדרכו המיוחדת פסקאות רבות בפירוש רש"י, אבל קיימים פי כמה וכמה פסקאות שלא זכינו לביאור עליהם.

הרבי נהג לבאר בכל שבת ענין מתוך רש"י על הפרשה – ולא היה בכך סדר קבוע; לפעמים נבחר ענין מתחילת הפרשה, לפעמים מהסוף ולפעמים מהאמצע. לא אחת הסביר הרבי עצמו מדוע בחר בפסקא פלונית דוקא (לדוגמא, בש"פ תבוא תשכ"ז דיבר הרבי על ענין "ארבעים שנה" שבסוף הפרשה, כיון שאז מלאו 'ארבעים שנה' לגאולת י"ב תמוז תרפ"ז).

למעשה, ניתן להבחין שלרוב נבחרו פירושי רש"י שיש בהם סימן ברכה בטוב הנראה והנגלה. וכך בפרשת כי תבוא נבחרו כמה מהפסוקים ה'שמחים' שבתחילת הפרשה; לציון מיוחד ראוי החלק שמ'שלישי' ועד 'רביעי', שבו יש לנו ביאורים מהרבי על כל דברי רש"י ממש, מתחילה ועד סוף [אחד מהביאורים נדפס ב'ליקוט השבועי' - חלק יט שיחה א' לפרשת כי תבוא - ועוסק בברכה הנפלאה: 'הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה'].

*

בהמשך הפרשה מתמעטים ביאורי הרבי, ובמיוחד כשאנו מגיעים ל'ששי' ולומדים את ה'תוכחה'. רש"י מאריך בפירוש מונחים לא מבורכים בדוגמת 'שדפון' ו'ירקון', אך במשך השנים לא קרה שהרבי יבחר באחת הפסקאות ה'קשות' וירחיב בה (תופעה זהה קיימת גם בפסוקי ה'תוכחה' של פרשת בחוקותי).

על רקע זה בולטת השיחה בשבת פרשת כי תבוא תשל"ד - שנדפסה לאחר מכן ב'ליקוטי שיחות' חלק יט שיחה ב' לפרשת כי תבוא - שאז בחר הרבי, באופן יוצא דופן, לדבר על הפסוק האחרון של ה'תוכחה':

"וְהַשִּׁיבְךָ ה' מִצָּרִים בְּאֲנִיּוֹת, בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֹא תִסֵּיף עוֹד לִרְאֹתָהּ, וְהִתְמַכְרְתָם שָׁם לְאִיבֶיךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׂפָחוֹת וְאִין קָנָה".

את המלה 'בְּאֲנִיּוֹת' מפרש רש"י: **"בספינות, בשביה"**. והקשה הרבי, מה פשר הדגשה זו? מה זה משנה אם הדרך למצרים היא רגלית או באמצעות ספינות?

ההסבר היה, לפי הוספת רש"י **"(בספינות) בשביה"** – והכוונה היא כזו:

כאשר מוליכים שבויים דרך היבשה – במרחב הפתוח – הם פחות מוגבלים בתנועותיהם ובהליכתם, יש אפשרות להסתכל על נופים בדרך וכדומה, קיימת תחושת חירות מסויימת;

אולם כאשר מוליכים שבויים דרך הים והם נמצאים בתוך ספינות, שטח סגור ומצומצם, אז מתחזקת תחושת ה'סגר' והשעבוד, השבויים כפופים כל הזמן להגבלות מעיקות, כך שכל הנסיעה קשה ומייסרת (יצילנו ה').

*

השיחה עוסקת גם בהמשך הפסוק: **"(והשיבך ה' מצרים באניות) בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֹא תִסֵּיף עוֹד לִרְאֹתָהּ"**. והרבי חידש, שהכוונה במלים הללו היא להוסיף קושי על קושי:

חלק מהדרך למצרים יהיה דרך הים (כאמור), וחלק אחר של הדרך יהיה מסע רגלי "בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה" – כלומר: באותה דרך מוכרת שהלכו בה ישראל בעבר ממצרים לארץ ישראל, אלא שכאן מדובר על הליכה בכיוון הנגדי.

ולמה זה כל כך מפחיד? כי הדרך הזאת שבין ישראל למצרים עוברת בתוך **"המדבר הגדול והנורא"**, נחש שרף ועקרב, וצמאון אשר אין מים" (עקב ח, טו). ואמנם, בעת שהלכו ישראל בעבר בדרך זו, שמרו עליהם ענני הכבוד מפני המזיקים הארסיים, ובארה של מרים סיפקה מים לרווייה; אך כאן מדובר על הליכה רגילה וחשופה בדרך המסוכנת הזאת – וזה מאוד לא סימפטי.

וכמובן, הרבי לא הסתפק במימד הפשטני של הענין, אלא המשיך ו'המתיק את הגבורות' וגילה את העומק הפנימי החיובי המסתתר במלים קשות אלו.

נקודת הענין, שבסיום ה'תוכחה' רומזת לנו התורה למטרה הסופית – שבני ישראל יתעוררו ויחזרו בתשובה, דבר הנרמז בלשון הפסוק: **"והשיבך ה'", מלשון 'תשובה'.**

אחד מהחידושים המפליאים של התשובה היא, שבכוחה אפשר להגיע למצב של 'זדונות נעשו לו כזכויות', וכך יוצא שהאדם שעבר עבירה וחזר בתשובה מגיע להישגים כאלה שאדם כשר, שתמיד הלך בדרך הישר, לא מסוגל להגיע אליהם.

ובענין זה מחדשת החסידות עוד יותר, שב'מבט לאחור' מתגלה, שגם כאשר האדם הלך במחוזות אפלים ועשה דברים אסורים, היתה מעורבת בכך יד ההשגחה העליונה, שסיבבה את הדברים כך כדי שיזכה אחר כך למעלת התשובה.

זזהו העומק הנרמז בלשון הכתוב - "וְהַשִּׁבְךָ ה' .. בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֹא תִסִּיף עוֹד לִרְאֹתָהּ":

מדובר כאן בדרך שאסור ללכת בה, הדרך שקב"ה קבע שהיא מחוץ לתחום ואמר ליהודי "לא תוסיף עוד לראותה"; ואף על פי כן, הביאה ההשגחה העליונה את היהודי לשם – "והשיבך ה'" – כדי שיזכה למעלת התשובה (חשוב להדגיש כי חידוש חסידי זה הוא עדין ורגיש הדורש זהירות, ואכמ"ל).

ויהי רצון – כסיום השיחה – שכל יהודי יתברך בכל הברכות, בטוב הנראה והנגלה; לאלתר לתשובה, לאלתר לגאולה.